

## Inguši / Ingush / Галглай мотт Ghalghaj mott

latinisatsioon: ladina tähestik 1923–1937 (kohandatud), KNABis kasutusel al 2003-03 /  
 romanization: Roman alphabet 1923–1937 (adapted), used in KNAB since 2003-03

1 А а	a	13 Й й	j	25 С с	s	37 Ш ш	š
2 Аь аь	ä	14 К к	k	26 Т т	t	38 Щ щ*	šč
3 Б б	b	15 Кх кх	q <sup>B</sup>	27 ТI тI	th	39 Ъ ъ	" <sup>D</sup>
4 В в	v	16 Къ къ	qh <sup>C</sup>	28 У у	u	40 Ы ы*	y
5 Г г	g	17 КI кI	kh	29 Ф ф	f	41 Ь ь*	'
6 ГI гI	gh	18 Л л	l	30 Х х	x	42 Э э	è, e <sup>A</sup>
7 Д д	d	19 М м	m	31 Хь хь	ǰ	43 Ю ю	ju
8 Е е	e, je <sup>A</sup>	20 Н н	n	32 ХI хI	ǰ̇	44 Я я	ja
9 Ё ё*	ë	21 О о	o	33 Ц ц	c	45 Яь яь	jä
10 Ж ж	ž	22 П п	p	34 ЦI цI	ch	46 I	h
11 З з	z	23 ПI пI	ph	35 Ч ч	č		
12 И и	i	24 Р р	r	36 ЧI чI	čh		

<sup>A</sup> Vokaali (v.a *i*) järel, samuti sõna alguses.

<sup>B</sup> Kombinatsioon ккх = qq.

<sup>C</sup> Kombinatsioon ккъ = qqh.

<sup>D</sup> Märgib larüngaalklusiili või on eraldusmärk (ю ja я ees, nt цецъянный = сес"jannij).

<sup>A</sup> After a vowel (excl. *i*), also word-initially.

<sup>B</sup> Combination ккх = qq.

<sup>C</sup> Combination ккъ = qqh.

<sup>D</sup> Denotes a glottal stop or serves as a separation mark (before ю and я: цецъянный = сес"jannij).

### Märkused

1. Helitit [r]-i märgitakse рхI-ga (=rĥ).
2. Vokaalide pikkus on fonoloogiliselt oluline. Kirillitsa kirjaviisis eristatakse pikkust vaid *i* puhul: и–ий (i–ij).

### Hääldus

a [a:], æ [a], ä [æ], c [ts<sup>h</sup>], ch [ts'], č [tʃ<sup>h</sup>], čh [tʃ'], e [e]/[ie], gh [ɣ], h [ɣ], ĥ [h], k [k<sup>h</sup>], kh [k'], o [o]/[uo], p [p<sup>h</sup>], ph [p'], q [q<sup>h</sup>], qh [q'], š [ʃ], t [t<sup>h</sup>], th [t'], v [w], x [x], ǰ [h], y [ə], z [dz]/[z], ž [dʒ]/[ʒ].

### Ladina tähestik 1923–1937

Aa, Ææ, Ää, Bb, Cc, Čč, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Šš, Tt, Uu, Vv, Xx, ǰǰ (=ǰǰ), Yy, Zz, Žž.

### Notes

1. Voiceless [r] is marked with рхI (=rĥ).
2. Vowel length is phonologically significant. In the Cyrillic orthography distinction is made only in the case of *i*: и–ий (i–ij).

### Pronunciation

### KNABi kohandused

1. Transliteratiivsuse tagamiseks on kasutusel lisatähed ð, è, ", '.
2. 1923.–1937. a tähestikus eristati lühikest ja pikka *a*-d (*æ*—*a*). Kirillitsa kirjaväisist lähtudes KNABi latinisatsioonis lühikest *a*-d (*æ*) ei eristata.
3. Peamiselt tehnilistel kaalutlustel on 1923.–1937. a tähestiku täht *h* asendatud *h̄*-ga. Märkus. Omaaegne ladina tähestik ei olnud stabiilne, *h*-ga tähistati ajuti nii [h]-d kui ka [h̄]-d.

Inguši latinisatsiooni **võrdlus** tšetšeeni ladina tähestikuga (inguši—tšetšeeni)

ch—ç, č—ç, čh—ç̣, gh—ğ, h—j, h̄—h, j—y, qh—q̣, š—ş, x—x̣, ž—z, "—'.

### Allikad

1. М. Д. Чентиева, *История чечено-ингушской письменности*. Грозный 1958.
2. Т. И. Дешериева. Ингушский язык. — *Государственные и титульные языки России. Энциклопедический словарь-справочник*. Academia, Москва 2002, с. 96–106.

### Adaptation in KNAB

1. To ensure reversibility, additional letters ð, è, ", ' are in use.
2. In the alphabet of 1923–1937 distinction was made between short and long *a* (*æ*—*a*). Following the Cyrillic orthography in KNAB romanization short *a* (*æ*) is not marked.
3. Mainly for technical reasons the letter *h* of the earlier alphabet has been replaced by *h̄*. Note. The Roman alphabet was not stable, *h* was used occasionally to denote either [h] or [h̄].

**Comparison** of Ingush romanization with the Chechen Roman alphabet (Ingush—Chechen)

### Sources

1. М. Д. Чентиева, *История чечено-ингушской письменности*. Грозный 1958.
2. Т. И. Дешериева. Ингушский язык. — *Государственные и титульные языки России. Энциклопедический словарь-справочник*. Academia, Москва 2002, с. 96–106.